

РУХ ОПОРУ ТА ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ У 2014–2024 РР.

Вінницький національний технічний університет

Анотація. Висвітлюється роль руху опору та волонтерського руху, що виникли в Україні у відповідь на російську агресію. Досліджуються основні напрямки діяльності цих рухів: створення добровольчих батальйонів, підтримку армії, участь в інформаційній боротьбі для руху опору, забезпечення армії ресурсами, надання гуманітарної та психологічної допомоги для волонтерського руху. Підкреслюється їхня критична роль у захисті державного суверенітету в 2014–2024 рр..

Ключові слова: рух опору, волонтерський рух, територіальна оборона, диверсії, збір розвідданих, гуманітарна допомога, підтримка військових, підтримка цивільних, консолідація суспільства, воля до перемоги.

Abstract. The article highlights the role of the resistance and volunteer movements that emerged in Ukraine in response to Russian aggression. The main areas of activity of these movements are explored: the creation of volunteer battalions, support for the army, participation in the information struggle for the resistance movement, providing the army with resources, and providing humanitarian and psychological assistance to the volunteer movement. Their critical role in protecting state sovereignty in 2014-2024 is emphasised.

Keywords: resistance movement, volunteer movement, territorial defense, sabotage, intelligence gathering, humanitarian aid, military support, civilian support, societal consolidation, will to victory.

Вступ

Російська військова агресія проти України викликала безпрецедентну хвилю патріотизму та громадянської мобілізації. Два взаємопов'язані феномени – рух опору та волонтерський рух – відіграють ключову роль у боротьбі за територіальну цілісність та незалежність України, мобілізації ресурсів для забезпечення оборони і допомоги цивільному населенню. Ці рухи демонструють неймовірну стійкість, самовідданість та об'єднують зусилля задля спільної мети – захисту своєї Батьківщини.

Результати дослідження

Згідно Закону України “Про основи національного спротиву” однією зі складових національного спротиву є рух опору — “система воєнних, інформаційних і спеціальних заходів, організація, планування, підготовка і підтримка яких здійснюється з метою відновлення державного суверенітету і територіальної цілісності під час відсічі збройної агресії проти України” [1].

У сучасній історії України Рух Опору та волонтерський рух стали ключовими явищами, що виникли у відповідь на російську агресію, розпочату в 2014 р. Ці явища відіграли критичну роль у збереженні державного суверенітету та забезпеченні національної безпеки завдяки наступним видам діяльності:

1. Створення добровольчих батальйонів. Наприклад, 5 травня 2014 р. у м. Бердянськ утворений батальйон “Азов”, що створювався як батальйон “патрульної служби міліції особливого призначення” [2].

2. Підтримка армії. Рух опору діяв як додатковий ресурс для регулярної армії, забезпечуючи її розвідданими та проводячи диверсійні операції проти ворога. Волонтерський рух брав участь у підтримці армії шляхом надання гуманітарної допомоги та моральної підтримки.

3. Участь в інформаційній боротьбі. Партизанські загони активно використовували інформаційні технології для протидії російській пропаганді та дезінформації [3].

Рух опору та волонтерський рух стали фундаментальними елементами українського спротиву російській агресії. Вони не лише забезпечили фізичну та матеріальну підтримку, але й зміцнили національну ідентичність та сприяли формуванню громадянського суспільства. Ці явища є прикладом ефективної мобілізації суспільства в умовах кризи та служать важливим уроком для майбутніх поколінь.

Одним із основних завдань руху опору є проведення диверсійних операцій проти об'єктів критичної інфраструктури ворога, таких як мости, залізничні колії, склади пального. Ці акції мають на меті паралізувати пересування та логістику російських військ. Крім того, члени Опору збирають розвідувальні дані про чисельність, озброєння, пересування ворожих підрозділів, місцезнаходження їхніх штабів, складів та укріплень. Ця цінна інформація передається українським силам для ефективного планування бойових операцій.

Рух опору також веде активну кампанію саботажу проти російської окупаційної адміністрації, підриваючи її діяльність, пошкоджуючи комунікації та блокуючи роботу колабораціоністських структур. Волонтери та активісти беруть участь в інформаційних кампаніях, висвітленні правди про війну та протидії російській дезінформації та пропаганді.

Волонтерський рух в Україні охопив мільйони людей, які докладають неймовірних зусиль для підтримки армії та допомоги цивільному населенню. Волонтери проводять численні кампанії зі збору коштів, що дозволяє закуповувати необхідне спорядження, продовольство, медикаменти та інші ресурси для забезпечення потреб фронту та цивільних.

Прикладом широкомасштабного волонтерського руху є благодійний фонд "Повернись живим". За результатами їх праці, фонд компетентної допомоги армії, якому 10 травня 2024 р. виповнилося 10 років, забезпечив 650 підрозділів, частин та з'єднань Сил оборони України необхідними на фронті компонентами: оптикою, безпілотниками, транспортом, зброєю тощо. Відповідно до головної сторінки фонду у мережі Інтернет, загалом зібрано понад 11 млрд гривень на потреби армії з 2014 р. [4].

Робота волонтерів також полягає у сортуванні та доставці наступних елементів гуманітарної допомоги: продуктів харчування, одягу, ліків, засобів гігієни для постраждалих від війни та військовослужбовців на передовій. Волонтери можуть брати участь у виробництві одягу, сухих пайків, засобів індивідуального захисту, берців та іншого військового спорядження для Збройних Сил України. Прикладом такого роду волонтерства слугує акція "Вузлик до вузлика" [5]. Це захід, проведений на базі Вінницького міського територіального центру соціального обслуговування, у якому був організований осередок сіткоплетіння, де усі бажаючі волонтери та представники територіального центру мали змогу приєднатися до заходу.

Напрямок дії волонтерів може бути спрямований на медичну допомогу: наприклад на стан вересня 2023 р., у Вінницькому міському центрі соціальних служб з початку 2023 було надано понад 1800 психологічних консультацій у лікарнях для військових, а також 7480 індивідуальних консультацій з пораненими. Таку кількість довелося обробити завдяки психологам-волонтерам та фахівцям Центру соцслужб [6].

Висновки

Рух опору та волонтерський рух відіграли визначальну роль у протистоянні російській агресії та захисті територіальної цілісності й державного суверенітету України. Своїми діями вони доповнювали зусилля регулярної армії, створюючи добровольчі батальйони, проводячи диверсійні операції, збираючи розвідувальні дані та протидіючи ворожій інформаційній пропаганді. Водночас, волонтерський рух забезпечував армію та цивільне населення необхідними ресурсами, гуманітарною допомогою, психологічною підтримкою.

Феномен виникнення цих явищ став прикладом ефективної консолідації суспільства в критичній ситуації. Ці явища зміцнили національну ідентичність, сприяли формуванню громадянського суспільства та надихнули майбутні покоління на захист своєї Батьківщини. Досвід цих рухів має стати важливим уроком для України та світу щодо мобілізаційного потенціалу народу у боротьбі за свободу та незалежність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 р. № 1702-IX : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.
2. Історія формування бригади АЗОВ // Бригада спеціального призначення АЗОВ. URL: <https://azov.org.ua/pro-nas/>.
3. "Ми готували Херсон до звільнення". Як діяв рух опору на Херсонщині // BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63626171>.
4. Благодійний фонд "Повернись живим" - допомога ЗСУ. URL: <https://savelife.in.ua/>.

5. Вузлик до вузлика: у Вінницькому терцентрі організували осередок сіткоплетіння. Долучаються і підопічні, і працівники // Вінницька міська рада. URL: <https://www.vmr.gov.ua/vuzlyk-do-vuzlyka-u-vinnytskomu-tertsentri-orhanizuvaly-oseredok-sitkopletinnia-doluchaiutsia-i-pidopichni-i-pratsivnyky>.

6. У Вінницькому міському центрі соціальних служб надають психологічну допомогу військовим та членам їхніх родин // Вінницька міська рада. URL: <https://www.vmr.gov.ua/u-vinnytskomu-miskomu-tsentri-sotsialnykh-sluzhb-nadaiut-psykholohichnu-dopomohu-viiskovym-ta-chlenam-ikhnikh-rodyn>.

Голуб Георгій Едуардович — студент групи ІБС-22Б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: holub.heorhii@gmail.com.

Єфімченко Анастасія Олексіївна — студентка групи ІБС-22Б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: 14estasyf09@gmail.com.

Науковий керівник: **Герасимов Тимофій Юрійович** – доктор історичних наук, доцент кафедри суспільно політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: timger84@gmail.com

Holub Heorhii E. — Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: holub.heorhii@gmail.com.

Yefimchenko Anastasia O. — Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 14estasyf09@gmail.com

Academic supervisor: **Gerasymov Tymofiy Yuriyovych** – Doctor of Sciences (History), Associate Professor of Social and Political Sciences Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: timger84@gmail.com